

dalo svetoj glazbi. Podsjetio je da je Drugi vatikanski sabor otvorio vrata novim vidovima vjerskoga, duhovnoga, liturgijskoga, pa tako i glazbenoga promišljanja. Osvrnuvši se na sociopolitička previranja u Europi krajem 60-ih, naglasio je kako su mladi kršćani na našim prostorima snagom Duha svjedočili svoju vjeru preko dobro organiziranih tribina za mlade, studentskoga vjeronauka, priredbi, izleta, hodočašća, ali i misa za mlade uz moderne instrumente. Predavač se posebno osvrnuo upravo na povijest nastanka duhovne šansone istaknuvši prve vokalno-instrumentalne sastave na našim područjima, a spomenuo je i organiziranje raznih festivala duhovne šansone te privatnih radiopostaja, što postaje vodeći glazbeni čimbenik. Predavač je istaknuo kako duhovna šansona ne bi bila toliko upitna da nije ušla u središnji liturgijski čin, u svetu misu, i iz nje izgurala pravu liturgijsku glazbu. Danas je toliko loše glazbe u Crkvi; ne zato što je nova, nego zato što silno želi biti popularna i oponašati takozvanu estradu. Zbog takva stanja, šansona je s vremenom postala kamen spoticanja. Predavač je naglasio kako po koncilskom učenju ništa ne može nadomjestiti gregorijansko pjevanje, vokalnu polifoniju i pučku popijevku. Ustvrdio je kako nitko nije protiv lake i zabavne duhovne glazbe, ali crkveni dokumenti naglašavaju da takvoj glazbi nije mjesto u liturgiji, nego da ona spada u domenu duhovne glazbe koja se može izvoditi izvan liturgije. Naglasio je da mlade treba educirati i uputiti u tu veliku temu, ne samo verbalno, nego i glazbenom praksom.

Predavač je istaknuo velik doprinos Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu, koji je odgojio mnoštvo pojedinaca koji su preuzeli glazbeni i katehetski rad u župama. Upravo kao plod nastojanja očuvanja liturgijske glazbe nastala je i *Zlatna harfa*, 1984. godine. Samim osnivanjem *Zlatna harfa* je jasno rekla »ne« duhovnoj šansoni, tj. neliturgijskoj glaz-

bi u misnim slavljinama. Uz to, kao glavni ciljevi osnutka *Zlatne harfe* ističu se: obnova liturgijskoga pjevanja, propagiranje liturgijske pjesmarice *Pjevajte Gospodinu pjesmu novu* (Zagreb, 1983.), poticanje suradnje među voditeljima crkvenoga pjevanja i poticanje stvaralačkoga duha skladatelja. Dobar rezultat *Zlatne harfe* najbolje pokazuju tri zbirke notnih izdanja: 1989., 2004. i 2019.

Predavač je na kraju pozvao sve zborovođe da budu jedinstveni i da pokušaju više vući za isti konop, jer je problem oko liturgijske glazbe odavno postao gorući.

Okupljeni sudionici ovoga seminara svojim su pitanjima tijekom rasprave pokazali veliko zanimanje za ovu temu te su izrazili želju za održavanjem ovakvih skupova i u budućnosti.

Organizatori seminara bili su Vijeće franjevačkih zajednica u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini te Udruga dječjih župskih zborova *Zlatna harfa*.

Maja Mihanović

U ĐAKOVU ODRŽAN SEMINAR ZA ŽUPNE GLAZBENE SURADNIKE

Nadbiskupijski ured za crkvenu glazbu organizirao je u subotu, 7. ožujka 2020. u prostorima Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta u Đakovu redoviti godišnji seminar za sve župne glazbene suradnike župa Đakovačko-osječke nadbiskupije. Glavna tema ovogodišnjega seminara bila je »Glazba i liturgija«, a gost predavač izv. prof. dr. sc. Ante Crnčević, profesor liturgike na KBF-u u Zagrebu, predstojnik Instituta za crkvenu glazbu na matičnom fakultetu, pročelnik Hrvatskoga instituta za liturgijski pastoral i urednik liturgijsko-pastoralnoga lista *Živo vrelo*.

Nakon uvodne molitve i pjesme sve okupljene pozdravio je mo. Ivan Andrić, voditelj Nadbiskupijskoga ureda za crkvenu glazbu i profesor crkvene glaz-

be na KBF-u u Đakovu. Izrazio je radost što je ovogodišnji predavač na seminaru upravo dr. Crnčević, a svim polaznicima, kojih je ove godine bilo više od 120, poželio je plodonosan studijski dan.

U prvom je izlaganju dr. Crnčević predstavio temeljne pretpostavke kršćanske liturgije koje je nužno poznavati ako se na ispravan način želi shvatiti uloga i mjesto glazbe i zbora u liturgiji. U tom smislu istaknuo je kako je liturgija već po svojoj naravi zbor, okupljanje. Liturgija se ne tiče pojedinca nego svih. Ona je javno djelo u koje su uključeni svi i djelo koje zahvaća cijelu zajednicu (grč. λαός – narod, zbor). Svaka služba u liturgijskoj zajednici ima ulogu omogućiti da se zajednica doista osjeti kao zbor u zajedništvu. Nadalje, predavač je istaknuo kako je liturgija činjenje (grč. έργον – djelo, čin), ali ne na našoj ljudskoj razini: »Liturgija je prije svega Božje djelo (*opus Dei*) koje se ostvaruje u zajednici vjernika. Liturgiju vrlo lako doživljavamo kao svoje djelo. Ali prije svakoga našega događaja, liturgija je Božje djelo spasenja. Sve ono što unosimo u liturgiju ima zadaću omogućiti nam da doživimo to Božje činjenje u zajednici vjernika da bi okupljena zajednica bila Crkvom. Crkvom ne možemo biti svojim trudom – to je Božje djelo, dar. Stoga je u liturgiji prvotna dimenzija silazna (ono što Bog čini). Božje činjenje razlog je slavlja. Ono nam je darovano da bismo bili dionici božanskoga života.«

Nadalje je fra Crnčević tumačio kako spasenje nije dano samo svjedocima Isusova zemaljskoga života: »Krist je jednom izvršio djelo spasenja (grč. άπαξ), ali to djelo ima trajnu vrijednost, tj. ono je zauvijek (grč. έφάπαξ,) i to svaki put (grč. όσάκις). Dakle, svaki put kada slavimo Kristovo djelo spasenja, koje se dogodilo jedanput, u nama se izvršuje to isto djelo spasenja. Krist je ispunio djelo spasenja te se tom djelu nema što nadodati u liturgiji. Naša je liturgija udio na punini koja nam je darovana. To dioniš-

tvo na punini u liturgiji nazivamo slavljem.«

U tom kontekstu predavač je pitao: »Što znači slaviti liturgiju? U Bibliji *Božja slava (gloria Dei)* jest Bog sâm. Kristovim utjelovljenjem Bog se sam daruje ljudima. Slaviti Boga znači postati dionikom božanske slave, božanskoga života. Pojam *slavlje* može biti zamka za pogrešno glazbeno oblikovanje liturgije. Kakav bi to bio Bog kada bi ovisio o našem slavlju? Slaviti Boga znači otvoriti se daru Božje slave, a ne činiti Boga slavnim. Jer liturgija je trajna novost, izvor novosti. Ako ne shvatimo da je novost liturgije u onome što je Božje djelo, onda novost zamjenjujemo onim što mi činimo kao novost. I lako ćemo skliznuti u iskušenje da mi liturgiju učinimo prividno novom, a to je srljanje u privlačnost, zabavnost, svečanost, obrednu dopadljivost.«

Kako bi pojasnio na koji je način liturgija kadra biti posrednicom dara spasenja, dr. Crnčević je najprije protumačio pojam *simbol*. Za razliku od znaka, koji svaki put komunicira isto, simbol je puno više. Simbol uprisutnjuje stvarnost koju označava i daje iskusiti ono što označava. Etimološki, *simbol* znači staviti zajedno, sjediniti u cjelinu (grč. συμβάλλω). Kada kažemo da su u liturgiji čini simbolički, to znači da oni uprisutnjuju onu stvarnost koju označavaju, naglasio je fra Crnčević. Prva krajnost u oblikovanju liturgije bila bi da stavimo naglasak na ono što vidimo, a da zanemarimo otajstveno (Božja slava, tj. djelo spasenja). To vodi u ritualizam i formalizam. Druga je krajnost da se pre naglasi *ono što je u srcu*, a zanemari obrednost. Zato je liturgija simbolizacija: ono što činimo sjedinjuje nas s otajstvenim.

Stoga je predavač istaknuo kako je sva liturgija u darovanosti, a ne u našoj sposobnosti ostvarenja. No, da bismo doživjeli dar, treba nam drugi: ne možemo sebi nešto darovati. Zbog toga je potrebna zajednica. Upravo glazba ima neprocjenjivu moć stvaranja zajedništva. A

zajedničko sudjelovanje tek je jedan od načina udioništva. Udioništvo ne smije biti svedeno na sudjelovanje. Sudjelovanje je lako postići. I poklik, molitva, geste, šutnja – sve su to oblici udioništva.

Kao posljednje, naglašeno je da sve što unosimo u liturgiju biva preobraženo: »U liturgiji se treba osjetiti da je glazba bitno drukčija od glazbe u običnom životu. Ako u liturgiji ostanemo nepreobraženi, ostajemo nedodirnuti otajstvom. *Stvarati* liturgijsku glazbu jest prije svega *imati osjećaj* za ono što se daruje, kako bi ta glazba bila dostojnom posrednicom otajstva.«

Nakon prvoga predavanja sve okupljene polaznike seminara pozdravio je mons. mr. Ivan Ćurić, pomoćni biskup đakovačko-osječki. Zahvalio je svim sudionicima na angažiranosti i požrtvornosti u pastoralnom radu u župama na području liturgijske glazbe. Potaknuo ih je da i dalje nastoje rasti i sazrijevati u ispravnom shvaćanju liturgije i uloge glazbe u njoj.

U drugom dijelu seminara, predavač Crnčević govorio je o glazbenom oblikovanju liturgije, s posebnim naglaskom na glazbeno oblikovanje uvodnih obreda euharistijskoga slavlja. Pri tome je kazao kako svako pjevanje koje se unosi u liturgiju treba srasti s liturgijskim činom. U tom kontekstu spomenuo je pjesme problematičnoga teksta (suvremena duhovna glazba) rekavši da takve pjesme mogu biti unesene u liturgiju, ali nikada ne će postati liturgijska glazba jer nisu srasle s liturgijskim činom. Takva se glazba samo paralelno događa s onim što Bog čini u liturgiji. A liturgijska glazba prvotno je dio obrednoga čina. Ona je utkana u samu obrednu dinamiku. Glazba je neodvojiva od liturgije i upravo glazbom doživljavamo ono što slavimo, zaključio je predavač.

Nakon izlaganja uslijedila je plodona rasprava i razmjena iskustava sudionika i predavača, a potom je mo. Andrić zahvalio svima te najavio planove Ureda

za crkvenu glazbu za nadolazeće razdoblje.

Bruno Diklić

SUSRET VODITELJA CRKVENIH ZBOROVA DUBROVAČKE BISKUPIJE

Susret voditelja crkvenih zborova Dubrovačke biskupije održan je u subotu 15. veljače 2020. u Biskupijskom sjemeništu u Dubrovniku. Predavač na susretu bio je glazbeni pedagog, crkveni glazbenik i skladatelj crkvene glazbe, skupljač glazbenoga narodnoga blaga fra Stipica Grgat iz župe Gospe od Zdravlja u Splitu koji je održao dva predavanja: »50 godina *Musicam sacram* s osvrtom na nauk Crkve o crkvenoj glazbi« i »*Zlatna harfa* kao fenomen«.

Na početku susreta dobrodošlicu svima izrazio je pročelnik Vijeća za kulturu i znanost Dubrovačke biskupije Joško Mikuš. Okupljene je pozdravio i dubrovački biskup mons. Mate Uzinić te je zahvalio voditeljima zborova na onome što čine da bi liturgija u njihovim župnim zajednicama bila bolja, naglasivši da su ovi susreti važni za zajedničko izgrađivanje i poboljšavanje svojega rada kao i za služenje župnim zajednicama.

Liturgijska glazba nije sama sebi smisao

U prvom predavanju bilo je riječi o nauku Crkve o crkvenoj glazbi prema instrukciji *Musicam sacram*, koja govori kako glazbu provesti u liturgiji. Taj bi se dokument, kako je istaknuo predavač, morao nalaziti za stolom svakoga zborovođe. Naveo je da je papinska komisija za glazbu u svetoj liturgiji provela anketu o tome gdje se nalazi crkvena glazba nakon 50 godina. Komisija je došla do zaključka da se nije pošlo naprijed u pogledu liturgijske obnove crkvene glazbe nego smo se vratili natrag te je istaknula da je stanje alarmantno.

U prilog tomu predavač Grgat citirao je izjavu pape Franje iz 2017. godine u kojoj